

האם תהליכים
דמוקרטיים מניבים
בהכרח תוצאות
דמוקרטיות?
על הפוליטיקה של
ההפלות

יום המדענית 2023
האוניברסיטה הפתוחה

פרופ' תמר הרמן

יום האשה/הנשים הבינלאומי (כולל המדענית...)

- ❖ הפעם הראשונה שהוקדש יום מיוחד לנשים ולפועלן החברתי והכלכלי הייתה בארה"ב ב-1908 (במקור "יום הפועלות הבינלאומי").
- ❖ הרעיון אומץ והפך לחג לאומי/בינלאומי בברית המועצות ב-1965 וזוהה עם התפיסה הסוציאליסטית השוויונית.
- ❖ האו"ם אימץ אותו ב-1978 ומאז הוא מצוין ב-8 במרץ בכל שנה במדינות רבות בעולם.
- ❖ בישראל היום צוין לראשונה ב-1928 תחת השם "יום הפועלת". ב-1978, כאשר הוכר על ידי האו"ם, נערכה בישראל הפגנה של נשים למען הפלה חוקית.

הפלות

- יותר מ-44% מכל ההריונות בעולם מדי שנה אינם מתוכננים. יותר ממחצית מהם מסתיימים בהפלה - 45% במדינות המפותחות ו-65% במדינות מתפתחות.
- כ-25 מיליון הפלות לא בטוחות מבוצעות מדי שנה, רובן במדינות בעלות הכנסה נמוכה ובינונית. 4.7% עד 13.2% ממוות של אימהות ניתן לייחס להפלות לא בטוחות.
- בישראל מבוצעות מדי שנה כ-18 אלף הפסקות היריון, רבע מהן בנשים צעירות מתחת לגיל 24.
- שיעור ההפלות בישראל מצוי בירידה חדה מאז תחילת שנות ה-90.

ההפלות בפוליטיקה
האמריקנית
Pro-Life vs. Pro-Choice

פסק הדין
ההיסטורי
רו נגד וייד
(Roe vs.
Wade)

- עד שנות ה-70 הפלות יזומות מכל סיבה שהיא היו אסורות ברוב המדינות הארה"ב.
- המהפך: פסק דין "רו נגד וייד", קבע ב-1973 שאיסור על הפלות הוא לא חוקתי, ופוגע בזכותה של אישה לפרטיות ובזכותה להחליט בעצמה אם היא רוצה לעבור הפלה או לא.
- הפסיקה המקורית הסתמכה על הפרשנות המרחיבה של התיקון ה-14 לחוקה האמריקנית, שאומר ש"אסור לאף מדינה (בארה"ב) לשלול מאדם את חייו, את החירות שלו או את הנכסים שלו "ללא הליך הוגן מצד החוק".
- הזכות לבחור בהפלה אשר הוכרה בפסק הדין אינה אבסולוטית. בית המשפט איזן בין זכות האישה לאינטרס המדינה על ידי קביעת כללים שונים בשלבים שונים של ההיריון: בשליש הראשון המדינות אינן יכולות להתערב כלל בבחירת האישה; בשליש השני המדינות יכולות לקבוע כללים סבירים לצורך אסדרה של הפלות; ובשליש האחרון המדינה יכולה לאסור על הפלות באופן גורף, כל עוד החוק כולל חריגים שתכליתם הגנה על חייה ובריאותה של האם
- בעקבות אותה פסיקה, הפך הקמפיין לביטולה ליעד מרכזי בחוגי הימין בארה"ב, ונשיאים רפובליקנים החלו למנות שופטים לבית המשפט העליון שהם יותר ויותר שמרנים בתחום הזה.

תיקון
Dobbs vs.
Jackson
2022:
הפנייה החדה
לאחור

- זיוס שישי, 24 ביוני 2022, פסק דין של בית המשפט העליון של ארה"ב על זיוס של בית דין פדרלי "רו נגד וייז".
- המשמעות של זיוס הפסיקה הזו היא של מדינה בארצות הברית יכולה לקבוע בצננה את מדיניותה בנוגע חוקיות של הפסקת הריון.
- בטקסס, באיזנה, באוקלהומה, מיסיסיפי ומדינות נוספות בארצות הברית כבר "חילו" על השוואת מוקדים האוסרים את האבטן של הפלות התסריט של נשים מאמות בצורה פוליטית כיון שצברו הפסקת הריון הפק מציאות.
- הזיוס של רו נגד וייז, פסיקה שהייתה הישג פמיניסטי לבן שנקנה ביפצ רב, מסמן את השזירות של הישג הההשדה הפמיניסטי ואת הקבלה שזה הם יכולים להתבטל וחלור לאחור.

האם חוזרים בארה"ב ל- Call Jane?

- Abortion Counseling Service of Women's או Jane Collective Liberation הייתה התארגנות מחתרתית של נשים באיזור שיקגו אילינוי שפעלה בשנים 1969-1973 כאשר הפלות היו אסורות ברוב המדינות בארה"ב.
- מטרת ההתארגנות הייתה לאפשר לנשים שידן לא הייתה משגת או שלא יכלו לקבל אישור רפואי (שהיה נדיר באותה עת), לבצע הפלות בטוחות. ההפלות התבצעו בסתר בדירות פרטיות.
- רוב - אך לא כל - הנשים שנעזרו בשירותי Jane היו מעוטות יכולת.
- לאחר שההתארגנות נתקלה בדרישות כספיות עצומות מצד רופאים גברים או מצד מי שהתחזו לרופאים, החליטו הנשים ללמוד בעצמן את הפרוצדורה של ביצוע הפלות, וביצעו במהלך פעילות ההתארגנות כ- 11,000 הפלות, שרובן ככולן עברו בשלום.
- בשנת 1972 נחשפה אחת מהדירות בפשיטה משטרתית ו-7 מהפעילות נעצרו והואשמו במספר סעיפים פליליים שגזר הדין עליהם היה עלול להגיע ל- 110 שנות מאסר. פרקליטיהן "מיסמסו" את התהליך המשפטי בידיעה שכבר "מתבשל" הדין בבית המשפט העליון של רונגד וייד, ואכן עם שינוי החוק הפדרלי, שוחררו הפעילות ללא עונש.

Jane נשות

- Heather Booth

מצב הנשים בישראל (נתוני למ"ס) לכבוד יום האשה הבינלאומי 2023

בשנת 2021 תוחלת החיים של נשים – 84.6 שנים, לעומת 80.5 שנים אצל גברים.

בסוף שנת 2022 חיו בישראל כ-4,859,600 נשים,

הגיל הממוצע של נשים בלידה הראשונה עלה ל-27.8 – כשנתיים וחודש יותר מהגיל בשנת 2000.

ישראל מעצמת פריון: כ-180.9 אלף נשים ילדו בשנת 2021. מספר הילדים הממוצע שאישה בישראל צפויה ללדת במהלך חייה הוא 3.00 ילדים, גבוה מהממוצע במדינות OECD (1.59)

המצב בישראל – טוב
בהרבה מאשר
בארה"ב, אבל לא
מצויין... (ולא מובטח)

- צג לשנת 1977 הוסדרה השסקות היריון זילראג זסצ'ג חוק מנצטורי להטי' איסור פג'י א צ זיצוצ'ג ל הפאות מאכותיות.
- זפוצ'ג זוצצו השסקות היריון למצ'ג זאין מפר'ג לאלר זזתי' חתומים חוקנו זא סמכות חוקיות וציות השסקות היריון. הצמדה זין זכ'ן הפרת סצ'ג ליה נצ'מה צצמים זוצציות ורק זמקרים לשהס זרם היק השסקות ההיריון לזוצ'ג זמות הא'שה.
- זשנת 1979 חוקן חוק הצונש'ן. אונם חיקון החוק אינ' את ה'ג'ג לאלר א צ זיצוצ'ג השסקות היריון. אק נקצצו נסיבות לשהן יכ'נות היו וציות השסקות היריון לאלר הפ'ה.
- זל' התנציות צ'לה זצ'קר מצ'ג חזרי הקנסות חתומים, נותרו ס'יים המאפשרים זצ'ג הפ'ה רק זמקרים ל': סכנה רפואית זאם או צוצ'ג; היריון חתומ' ניולואים; ז' הא'שה (מתחת ז' 18 או מצ'ג ז' 40); והיריון כתוצאה מאונם או מ'יוני צריות
- בחודש יוני 2022 סמוך לפרסום פסקות ז'ית המשפ'ת הצ'יון האמריקאי חוזא ז'א'סור וצ'ת הצ'וצ'ה והזריות זכנסת חיקון

המצב בישראל - המשך

התקנות החבלות אוסקות בצידק
בהג'לי הקשה הפסקת היריון
במסגרת הווציות ומלך. הן אינן
משנות מהותית את המצב המשפטי
בישראל.

ללא זאת הן סומנות בחוזן שבושה סינויים
ציקרים לבני משפחה:

החברת הנכילות של נשים הווציות
אזיבי זיטו החוזה של האישה הוסיף
קילית לפני הווציבה והרחבת מספרן
של המרפאות הקהילתיות שניתן לקיים
בהן הפסקת היריון שלביו הראשונים
של ההיריון.

2. צמצום הפאצה בפרטיות של נשים
בלאיון הקשה בצצקסה. אזיבי
הסרת שאיות הנכילות ליחוס באמצעי
מניעה והסברים אזהרות אופי הליחוס.

3. השנוי הזדמטי זיווג זמנית
השפעות האקטריות אצתיב טחון
זהצצקות אתקנות דפי שפורטו בזיון
סוצררז זיווצבה בצבוסת איסור

האם תהליכים דמוקרטיים יכולים להניב תוצאות לא דמוקרטיות? על ההבדל בין דמוקרטיה תהליכית (פרוצדורלית) לעומת דמוקרטיה מהותית

- **דמוקרטיה תהליכית** היא צורת שלטון המוגדרת מבחינה טכנית כדמוקרטיה, מכיוון שמתקיימות בה בחירות כלליות המבוססות על זכות בחירה לכלל האזרחים, שבסופן מורכבת ממשלה שהיא לכאורה בעלת לגיטימציה ציבורית.
- בפועל, דמוקרטיה תהליכית היא בדרך כלל **לא ליברלית ללא מנגנון של בלמים ואיזונים**. במצבים אלה קיימת סכנה שהמנהיג הנבחר יוביל שינויים חקיקתיים שיובילו למשטר סמכותני סמוי או מוסווה.
- המונח ההפוך לדמוקרטיה תהליכית הוא דמוקרטיה מהותית, שבה כל הקבוצות החברתיות במדינה משתתפות בתהליכים הדמוקרטיים במידה שווה, ושוויון זה משמש כבסיס ללגיטימציה של השלטון.
- המעבר מדמוקרטיה מהותית לדמוקרטיה תהליכית היא הדרך הנפוצה לחיסול הדמוקרטיה במאה ה-21, בניגוד להפיכה צבאית שהייתה נפוצה בעבר.
- דמוקרטיה תהליכית **מקדשת את הכרעת הרוב** (בבחירות) ולכן עלולה לאפשר פגיעה בעקרונות יסוד דמוקרטיים כגון עצמאות הרשות השופטת, פעילות ארגוני זכויות האדם וקביעת תוכני תרבות ובידור לפי מבחנים פוליטיים.
- עקרון הכרעת הרוב הוא **תנאי הכרחי** לדמוקרטיה **אך לא מספיק**. גישת הדמוקרטיה המהותית כוללת, בנוסף לעקרון הכרעת הרוב, גם ערכים של זכויות אדם כגון שוויון, חופש ביטוי, כבוד האדם, הפרדת רשויות ועליונות המחוקק. לעומתה, גישת הדמוקרטיה התהליכית מציבה את עקרון הכרעת הרוב מעל לכל הערכים האחרים.

